

УДК 377:004

В.М. Мороз,

директор коледжу, викладач-методист,
заслужений працівник освіти України, відмінник освіти України
(Коростишівський педагогічний коледж імені І.Я. Франка)

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ШЛЯХОМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (З ДОСВІДУ РОБОТИ)

Стаття присвячена аналізу засобів та форм удосконалення якості підготовки спеціалістів у Коростишівському педагогічному коледжі. Автор вважає запровадження інформаційно-комунікаційних технологій одним з найважливіших шляхів у цьому процесі. Особливу увагу звернено на засоби розширення можливості масового тестування, застосування медіа-педагогів, проведення контролю знань за допомогою комп'ютерних програм, пропаганду інформаційно-комунікаційних технологій у загальноосвітніх закладах.

Сучасна професійна підготовка педагогічних кадрів у світлі вимог запровадження новітніх технологій навчання поставила складні креативні завдання з організації, трансформації та динамічного застосування їх у практику вищої школи. Більшість інноваційних технологій прямо пов'язана з психолого-педагогічними науками, знання яких не лише сприяють обізнаності у сфері різноманітних психічних та педагогічних явищ, комунікативних процесів, але й формують компетентність, прогресивність, ефективність спеціаліста будь-якої професії. Дисципліни "Вступ до спеціальності", "Психологія", "Педагогіка" є фундаментальною базою становлення фахівця нової якості. Представлена стаття має на меті аналіз засобів та форм удосконалення якості підготовки спеціалістів у Коростишівському педагогічному коледжі.

Використання інноваційних технологій викладачами Коростишівського педагогічного коледжу імені І.Я. Франка в навчальному процесі побудовано на таких **принципах**:

- технологічний та системний підхід до навчання;
- можливість керувати навчальним процесом;
- індивідуалізація й диференціація навчального процесу із урахуванням рівня засвоєння знань та відповідних професійних навиків і вмінь кожної особистості.

У цьому напрямі ми здійснюємо:

- перепідготовку викладачів та співробітників з комп'ютерних технологій (коледж – учасник експерименту щодо навчання майбутніх учителів інформаційно-комунікаційним технологіям, організованого за ініціативою корпорації Microsoft "Партнерство у навчанні" та в педагогічному експерименті "Intel. Навчання для майбутнього");
- забезпечення навчального закладу програмними засобами, електронними підручниками;
- опанування комплексом особистісно орієнтованих, модульних, проектних інноваційно-педагогічних технологій навчання;
- створення, друкування, тиражування та використання в навчальному процесі методичних матеріалів та дидактичних засобів за допомогою інформаційно-комунікативних технологій (текстового редактора, засобів підготовки презентацій і публікацій, графічних та мультимедійних програм);
- посилюємо підготовку студентів у галузі комп'ютерних технологій шляхом запровадження дисципліни "Методика застосування комп'ютерної техніки при викладанні шкільних предметів";
- запроваджено додаткову спеціалізацію "Учитель інформатики у початковій школі".

Безумовно, не всі викладачі "створені" для інтерактивних технологій. Проте використання їх робить можливим фахове зростання, навчання разом зі студентами. Зробити перший крок допоможе новий підхід до навчання та його мети, за якого викладач відверто може визнати себе некомпетентним у чомусь і дістати "право" не знати відповіді на ті або інші питання (до того ж чимало питань з будь-якої дисципліни не мають однозначної або єдино правильної відповіді). Проте після кількох старанно підготовлених занять викладач зможе відчути зміни у ставленні студентів, атмосферу в групі, що служить додатковим стимулом роботи з інтерактивними технологіями.

Успіх гарантовано лише за умови максимального зближення, взаємопроникнення технологічних оболонок традиційного та інноваційного.

Запровадженню інформаційно-комунікаційних технологій сприяє те, що в коледжі підключено локальну мережу, наявний вихід в Інтернет, створено електронний підручник з педагогіки, дисциплін соціально-економічного циклу, спеціальних методик. Дисципліни загальноосвітньої підготовки забезпечені комп'ютерними програмами. Викладачами розроблено **програми** самоконтролю із

спеціальних дисциплін та завдання (у кількох варіантах) для тестового контролю до кожної теми. Бібліотека забезпечена комп'ютером, ксероксом.

Розширення меж використання технологій масового тестування в закладах вищої освіти є стійкою тенденцією в усьому світі. Для викладачів країни це питання стало актуальним після того, як у ній з'явилися альтернативні навчальні заклади різних форм власності, і, як наслідок цього, розвивається державний механізм сертифікації, атестації та акредитації ВНЗ у його нинішній формі, що містить елементи технологій тестування студентів. Мета здійснення контролю – виявити якість засвоєння знань, виміряти та виставити цій якості певну оцінку. Традиційні методи перевірки й оцінки знань у поєднанні з новими технологіями відкривають перед викладачами широкі можливості. *Найоптимальнішим є контроль знань за допомогою тестування. У процесі навчання ми застосовуємо "тести навченості"* – сукупність завдань, зорієнтованих на вимірювання рівня засвоєння певних аспектів змісту навчання. Тести навченості, які можуть бути тестами-альтернативами, тестами відповідності, тестами множинного вибору, використовуються в циклі педагогічних дисциплін на всіх етапах дидактичного процесу. Для письмового чи комп'ютерного тестування розроблено критерії оцінок. Поєднання управління пізнавальним процесом і систематичним тестуванням знань студентів сприяє підвищенню якості навчального процесу.

Важливим елементом педагогічної освіти є дотримання в процесі навчання балансу між образним та інформаційно-логічним способами сприйняття інформації й мислення. Виклад інформації в підручниках та посібниках, тестах, стандартних ситуаційних завданнях побудований майже виключно за інформаційно-логічними схемами. Практична діяльність педагогічного працівника ґрунтується на рівноправності обох способів сприйняття та обробки отриманої бази даних. І велике значення має можливість використання *мультимедійної дошки*. Медіа-педагоги (особливо комп'ютер) допомагають студентам самостійно оцінювати одержану інформацію, диференціювати її і проводити контроль отриманих знань за допомогою комп'ютерного тестування. Широке впровадження у спеціальну освіту нових комп'ютерних технологій є загальноцивілізаційною, загальнокультурною вимогою навчального процесу, сприяє його активізації, підвищує якість викладання дисциплін, об'єктивність контролю знань студентів, дає змогу посилити мотивацію навчання. Уміння працювати з комп'ютером – це вимога сьогодення не тільки для пересічного студента, а й для абсолютно всіх викладачів. Комп'ютерні класи стали невід'ємною частиною навчання не тільки на заняттях з інформатики, а й на практичних заняттях усіх спеціальних дисциплін.

Навчальний заклад бере участь в експерименті "Intel. Навчання для майбутнього", що сприяє запровадженню інтерактивних методів навчання, створенню критеріїв та форм оцінювання результатів навчальної діяльності, розвитку ініціативи, творчості, поліпшенню готовності студентів до реалізації "виробничої функції", професійно-особистісного самовдосконалення майбутнього вчителя. Використання інформаційно-комунікаційних технологій сприяє створенню бази навчально-методичного забезпечення на основі наявних педагогічних програмних засобів та розробки в електронному варіанті навчально-методичного забезпечення викладання дисциплін, проведення педагогічної практики, самостійної роботи студентів, контролю знань і вмінь майбутніх педагогів.

Розв'язанню зазначених завдань значною мірою сприяє співпраця педагогічного коледжу з Житомирським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти. У 2007 році тренер обласного інституту Фамілярська Лариса Леонідівна провела навчання за програмою "Intel. Навчання для майбутнього". У навчанні взяли участь 20 викладачів, які успішно завершили 64-годинний курс навчання, отримали сертифікати відповідного зразка. Кожен представив та захистив розроблений навчальний проект перед адміністрацією закладу та колегами. Найбільшим досягненням цього навчання є те, що викладачі, а разом з ними і студенти, навчаються упроваджувати метод проектів, вдосконалювати самостійно-дослідницьку діяльність, запроваджувати інтерактивні методи навчання з успішним використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Студенти IV курсу відділення "Початкова освіта" вивчають дисципліну "Методика застосування комп'ютерної техніки при викладанні шкільних дисциплін", студенти III курсу трьох відділень ("Початкова освіта", "Технологічна освіта", "Фізичне виховання") вивчають дисципліну "Нові інформаційні технології та технічні засоби навчання", здобувають додаткову спеціалізацію "Учитель інформатики у початкових класах" та "Учитель інформатики початкової школи", що дає можливість глибоко засвоїти сучасні інформаційно-комунікаційні технології та активно впроваджувати їх у навчальний процес.

За ініціативи педагогічного коледжу з 2006-2007 н.р. у трьох з п'яти загальноосвітніх навчальних закладах вивчається інформатика з першого класу.

У своїй роботі кожен викладач використовує **опорні конспекти лекцій**. Підготовлені фондові та базові лекції з основних дисциплін як у друкованому, так і в комп'ютерному варіантах – прекрасна база для самостійної підготовки до занять як викладачів, так і студентів. Самопідготовка з теми наступної лекції є елементом методики випереджаючого навчання, яка застосовується викладачами в

ході вивчення проблемного матеріалу. Студенти беруть участь в обговоренні програмового матеріалу під час проведення лекцій, яскраво демонструють міждисциплінарну інтеграцію та внутрішньопредметні зв'язки, дають інформацію на більш високому, концептуально-прогностичному рівні. Таку методику ми вважаємо ефективною в сучасних умовах професійної підготовки, результат якої залежить від творчої особистості викладача і від сумлінного ставлення до заняття кожного студента.

Модульна система навчання та рейтинговий контроль знань студентів займають важливе місце серед сучасних технологій навчання в педагогічному коледжі. Метою професійної підготовки студентів стає ключова вимога – "уміння", тобто відбір змісту за критерієм ефективного формування професійних умінь, котрі необхідні для майбутньої діяльності. Студенти відчувають зміни в переорієнтації із суто лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму процесів навчання; у переході від формально-репродуктивної до самостійної пошуково-пізнавальної діяльності, від пояснення програмового матеріалу до організації широкої самоосвіти. Теоретичні і практичні заняття з психології, педагогіки збагачуються активними методами навчання: *лекція-бесіда, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція з аналізом конкретних ситуацій, лекція-вікторина, тематична дискусія "круглий стіл", метод мозкових атак (мозковий штурм), навчальні (в т. ч. тренінгові) ділові ігри тощо*. Зростають обсяги самостійної та індивідуальної роботи студентів.

Викладачі коледжу проявляють постійну турботу щодо рівня підготовки майбутніх педагогічних працівників, зосереджуючи увагу на *оснащенні теоретичного і практичного курсу дисципліни аудіовізуальними засобами навчання та супроводження навчального процесу*. Для полегшення підготовки до занять у кабінетах існують банки даних: перелік таблиць, відеофільмів, методик спостереження, дослідження, схеми аналізу уроків, занять; електронні носії інформації з накопиченим матеріалом, що дозволяє швидко й ефективно використовувати найновіше в процесі навчання.

На практичних заняттях із спеціальних методик широко використовується *ігрове проектування* – впровадження елементів ділової гри в конкретній ситуації професійної діяльності. Найчастіше ситуацію моделює викладач, а студенти формують можливі оптимальні варіанти розв'язання конкретної проблеми.

"Ділові ігри" – форма проведення занять для відпрацювання альтернативних рішень в ігровій формі. Розроблено методичні вказівки викладачем педагогіки В.О. Тихоліз щодо проведення ділової гри, яка спрямована на вирішення педагогічних проблем ("Батьківські збори", "Інтегрований урок").

"Відеотренінг" – відпрацювання мистецтва ділового спілкування в складних ситуаціях. На практичних заняттях з тем "Методи навчання", "Форми навчання" Н.І. Дмитренко використовує оптимальне поєднання теоретичного вивчення матеріалу з його візуальним підкріпленням шляхом демонстрації відеозаписів з методикою проведення уроків, занять і подальшим відпрацюванням студентами навиків комунікації в конкретній ситуації з корекцією дій викладачем. На практичних заняттях з "Основ педагогічної майстерності" для відпрацювання елементів педагогічної техніки викладач Л.М. Романова поєднує **відеотренінг з діловою грою**.

Викладач психології Л.В. Мартинюк у процесі навчання "Основ психодіагностики" використовує комп'ютерний варіант **діагностичних методик** з програми "Каталог психологічних тестів", "Великої енциклопедії психологічних тестів". Структурним компонентом модулів дисциплін психолого-педагогічного циклу є вироблення навичок консультативної взаємодії, технік особистої презентації, технік зв'язування, що реалізується шляхом використання інтерактивних методів (моделювання психотерапевтичних ситуацій, їх аналіз та супервізія), групових методів навчання.

Викладач Т.В. Кузьменко на заняттях з педагогіки відповідно до завдань програми навчає студентів працювати над проектами, зокрема "Інтелектуальні ігри молодших підлітків" з метою розвитку пізнавальних навичок студентів, формування вміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, працювати з мультимедійною дошкою. Результатом проекту є створення методичних рекомендацій стосовно організації та проведення інтелектуальних ігор у молодших підлітків, які сприяють розвитку розумових здібностей дитини, виникненню інтелектуальних почуттів, пов'язаних із потребою у пізнанні, пошуком істини та розв'язанням різного роду мисленнєвих завдань.

Викладачі Н.А. Антонюк, Н.І. Дмитренко, В.О. Тихоліз, Н.М. Мартинчук успішно використовують **можливості мультимедійної доски**: плани, завдання, схеми, вислови видатних педагогів, тестовий контроль; викладач А.Л. Шайкова – **психологічні ігри: "Знавець", "Домінант"** та інші.

Антонюк Ніна Анатоліївна в системі роботи запроваджує інноваційну модель з розвитку зв'язного мовлення, яка побудована на основі інтеграції словесної творчості з різними видами діяльності. Нею розроблено систему занять для педагогічних коледжів "Дванадцять свят української мови". Посібник створено на основі авторського досвіду з використанням багатого фольклорного,

літературного та мистецького матеріалу. Цінність його в тому, що методичні розробки-сценарії складають завершений цикл з розвитку мовлення.

Новик Надія Петрівна працює над активним застосуванням при вивченні математики традиційних та інтерактивних форм і методів роботи, зокрема сучасних інформаційних технологій, а саме: комп'ютерні презентації навчальних занять, використання програмних засобів GRAN 1 і Dynamic Grafic Calc.

Радкевич Володимир Михайлович упорядкував, самостійно видав збірник методичних та лінгвостилістичних робіт (методика, досвід, проблеми) з проблеми навчання музики із застосуванням інтерактивних методів та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

На заняттях з методик, а також **спецкурсу "Інноваційні технології"** студенти коледжу вивчають сутність та особливості практичного впровадження в процес навчання інтерактивних методів, що формує в майбутніх педагогів критичне мислення, сприяє тому, щоб останні стали не об'єктами, а суб'єктами навчання, вміли оцінювати проблему, обирали правильний варіант у предметних дискусіях, могли б відстояти свої міркування, відмовитись від помилкових, вміли аналізувати причини недоліків, здійснювати самоконтроль.

Таким чином, педагоги коледжу **визначають** місце і роль дисципліни, яку викладають, у системі формування компетентності майбутнього вчителя, успішно вирішують проблеми навчально-методичного забезпечення, використання послуг мережі Інтернет, що сприяє підвищенню якості знань, викликає інтерес до застосування інтерактивних методів із запровадженням інформаційно-комунікаційних технологій.

Матеріал надійшов до редакції 04.03. 2008 р.

Мороз В.Н. Повышение качества подготовки специалистов путем внедрения информационно-коммуникационных технологий (из опыта работы).

В статье дается анализ средств и форм усовершенствования качества подготовки специалистов в Коростышевском педагогическом колледже. Автор считает внедрение информационно-коммуникационных технологий одним из важных направлений в этом процессе. Особое внимание уделяется средствам расширения возможностей массового тестирования, использованию медиа-педагогов, организации контроля знаний с помощью компьютерных программ, популяризации информационно-коммуникационных технологий в общеобразовательных заведениях.

Moroz V.N. Improving the Quality of Training Specialist by Means of Information-Communicative Technologies Introduction.

This article deals with the means and forms of improving the quality of training specialists in Korostyshiv teachers' training college. The author considers the introduction of informative-communicative technologies to be the main way of improving the educational process. Special attention is paid to the means of broadening mass testing, using media teachers, controlling knowledge with the help of computer programs, popularizing information communication technologies in secondary school.